

MAMA și PRUNCUL

– **Minuni ale lui Dumnezeu** (partea a II-a)

„Iubirea Mamei este mare, neprețuită. Mâna lui Dumnezeu a sădit iubirea în sufletul ei. Așa a plâsmuit Dumnezeu INIMA Mamei, a creat-o să IUBEASCĂ!” (Atanasie I. Skarmoghiani)

OMUL – Bărbat + Femeie (Fecioară), COPIA creată după CHIPUL direct al lui DUMNEZEU, împlinit prin SUFLAREA DIVINĂ, Care l-a făcut Omul deplin, adică, „Ființă Creată VIE”, astfel că: „Omul are în plus și o Condiție de SUPRA-Natură, chiar „PESTE Cer și Pământ”. PESTE Trup și Suflet și chiar mai mult o SUPRAUNIRE A ÎNTREGII Creații cu DIVINUL.” (Ieromonah Ghelasie Gheorghe, *Chipul Omului*, Ed. Platytera, Colecția Isihasm, București-2013, p. 12)

Toată Creația divină în afară de Om a fost făcută prin CUVÂNT, iar numai Omul prin SUFLARE. Cuvântul este o transmitere de o anunțată comunicare, pe când Suflarea implică toată FIINȚA.

În Natura creată, Dumnezeu a prefigurat înmulțirea speciilor, dar prin Om a concretizat-o, a desăvârșit-o dându-i un sens în sine, o menire și o împlinire.

„Se zice frumos mistic că Adam are o singură inimă, iar Eva, ca MAMĂ, are două Inimi. Prin faptul că este Om, ca Adam, are Inimă ca Om-Femeie, dar mai are și Inimă de Naștere, INIMA FIULUI DUMNEZEIESC, a NAȘTERII CHIPULUI FIULUI DUMNEZEIESC, Care ia și CHIP de Filiație de Creație. De aceea orice Naștere este Chip de Filiație de Creație Înruțit cu CHIPUL DUMNEZEIESC.” (ibid., p. 27)

Așadar, toate Mamele, confirmate prin Taina Cununiei religioase prin binecuvântarea lui Dumnezeu și a Maicii Sale, ca să odrăslescă NAȘTEREA de prunci sănătoși, au două INIMI.

„TAINA Căsătoriei în Creștinism are TAINA NAȘTERII CHIPULUI de Filiație. De aceea orice Naștere este CHIP DUMNEZEIESC și totodată Chip de Creație. Cine omoară și cine întrerupe o Naștere face dublăucidere, adică ucidere de Naștere, oprire-întrerupere a unei NAȘTERII DUMNEZEIEȘTI în Lume, și o altă ucidere și oprire de Naștere de Creație. De aceea, din punct de vedere Creștin, Mama este

Sfințenia Lumii, iar MAICA DOMNULUI este prima Sfântă.” (... p. 28)

„Chipul MAICII DOMNULUI este CHIPUL TAINEI Creației. Prin Căsătorie, Adam nu se întregește. Adam își Împlinește Chipul de FILIAȚIE, se Întrupează, reactualizează CHIPUL FIULUI lui DUMNEZEU și ia CHIPUL de Paternitate în sensul că prin el primește, se face ACTUL de FIINȚIALITATE al unui nou Chip de Creație, a unui nou Fiu, a Nașterii sale care este de fapt o Paternitate numai de Naștere.” (ibid., p. 28))

„În Căsătoria Creștină Bărbatul nu este TATĂ decât în măsura în care se naște Fiul ori Fiica... Iubirea între Adam și Eva este Iubirea dintre Adam și Eva, dintre Bărbat și Femeie (Fecioară), care este Fiul. Atât timp cât nu este Fiul, Bărbatul și Femeia nu se pot întâlni. Așa-zisul pat nupțial nu este întregire, actul nupțial trebuie să devină o Naștere. Dacă nu devine o Naștere, nu este Iubire, ci o autosatisfacție.” (ibid., p. 29)

Tradiția primelor veacuri creștine consemna astfel Tainele divine: „Căsătoria înseamnă pre-Naștere, împlinirea este Nașterea și Nașterea primește PECETEA ÎMPLINIRII prin Botez.” (...p. 29)

Întotdeauna MAMELE sublime, cu credință de Neam și dragoste de Dumnezeu au dat Pământului și Cerului cei mai însemnați Fii/Fiice și cei mai vestiți Bărbați de stat și de Biserică!

Între cele mai sublime MAME pelasgo-tracogete, după CRĂIASA Cerului și a Pământului care ESTE DIVINA MARIA, s-au numărat și Mamele eroine ale Sfinților Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Ioan Gură de Aur, respectiv: EMILIA, NONA, ANTUZA.

EMILIA era originară din principatul trac Cezareea Capadociei, desprinsă dintr-un neam aristocrat care a dat Cetății, respectiv Patriei lor conducători vestiți. „*Militari, conducători politici, oameni cu trecere la curțile împărațești, cu multe averi și demnități înalte, cu funcții publice și educație strălucitoare.*” (Sfântul Grigorie Teologul, *Cuvânt la înmormântare Sfântului Vasile cel Mare*, 3, Migne P.G. 36, 497)

EMILIA era fiica martirului Martiros, ucis de monarhul dement și nebun Maximilian (305-

315), după care i-a confiscat averea și a dăruit-o demnitarilor lui slugoi.

EMILIA în limba străbună pelasgo-aramaică înseamnă „grija cea bună”, prenume parcă predestinat pentru marele său renume, ca Mamă a unuia dintre cei mai mari Sfinți ai Bisericii lui Hristos, ea însăși sfântă în Ierarhia cerească a lui Dumnezeu. *Grija cea bună* și-a împlinit-o în vorbirea blândă, buna cuvîntă, credință, decență, demnitate, onoare, deci armonie desăvârșită.

Emilia a fost căsătorită cu bravul Vasile, fiul evlavioasei Macrina, un retor de mare faimă din Pontul Neocezareei. Bucuria cerească a fost că le-a dăruit Dumnezeu 10 copii: 5 băieți și 5 fete, iar drama pămîntului le-a luat tatăl de timpuriu, pe ultimul băiat, iar mai târziu și pe fiul Naucratiios monahul, înecat în râul Iris pe când pescuia. „*Corabia familiei a fost zdruncinată cumplit de un talaz, mai puternic, la care nu se aștepta așa de repede.*” (Sfântul Grigorie de Nyssa, *Cuvînt despre viața Sfintei Macrina*, Migne, P.G. 46, 972 B-C)

„*Mare, cumplită și adîncă este durerea mamei cînd izbucnește furtuna, cînd trîznetul apare din senin în mijlocul familiei liniștite și fericite, cînd apare moartea fulgerătoare a persoanelor dragi, sau se întîmplă evenimente cumplite, neașteptate. Atunci inima mamei este zdrobită de o mare tristețe.*” (ibid.)

Suferința face parte din soartă, din destinul omului și reprezintă un segment important din moștenirea lui pămîntească. Dacă se face însă din suferință o virtute, în sensul că: „*Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvîntat!*, pentru întărirea credinței și pentru nemărginita iubire de Dumnezeu, de Patrie, de Neam, de Familie, atunci capătă moștenirea cerească.

„*Aceasta este iubirea adevărată a mamei, să le primească pe toate cu râvnă pentru copilul ei.*” (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 53 la Cartea Facerii*, Migne, P.G. 54, 465)

„*Dumnezeu țese viața creștinului cu bucurii și cu tristeți, îngăduie întîmplări fericite cât și pline de amărăciune din iubire pămîntească, pentru curățirea și mîntuirea noastră.*” (Atanasie I. Skarmoghiani, *Emilia, Nona, Antuza – Mamele eroine ale Sfinților Trei Ierarhi*, trad. pr. Victor Manolache, Ed. Egumenița, 2012, p. 215)

„*Să ia pildă de la Împărăteasa durerii și a răbdării, de la Maica Domnului, prin a cărei inimă, așa cum a profetit dreptul Simeon (Luca*

2,35) *a trecut sabia cumplită și mare a durerii și a suferinței, cînd L-a văzut pe Preacuratul ei Fiu răstignit pe cruce. Maica Domnului a rămas zdrobită sub cruce, a suferit adînc, inima ei de mamă a fost sfîșiată, dar fără tînguiri, cîrtiri și jeluiri. Maicii Domnului, să-i urmeze toate mamele îndurerate.*” (ibid., p. 75)

„*Nimic nu rămîne în viață la fel,/ Vremea curge și se schimbă de fel/ Noaptea pune opreliște zilei/ Tristețea se face mormînt veseliei,/ Ziua piedică nopții săvârșește/ Iar bucuria din suferință-nflorește.*” (Sf. Grigorie Teologul, *Poemul 8, Vieți comparate*, stihurile 177-179, E.P.E.)

Dragostea întru Dumnezeu și iubirea pentru Maica Domnului, trecute prin filtrul suferinței tîmăduitoare, odrăslesc întotdeauna pe pămînt ca și în cer o FAMILIE binecuvîntată, cerească, așa cum a fost fericita Familie a Emiliei care, a dăruit lui Dumnezeu și lumii creștine, 3 sfinți ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Nyssa, Petru de Sevastia, un călugăr Naucratiios, o monahie Macrina, alături de ea, sfânta Emilia și de soacra ei evlavioasa Macrina.

Pe toți copiii ei i-a iubit, i-a îngrijit, i-a crescut, i-a educat, dar Odorul favorit a rămas Macrina, fiindcă din adîncul inimii ei simțea că „*pe toți copiii ei i-a ținut în lăuntru ei un anumit timp, în timp ce pe Macrina a avut-o continuu în pîntecele ei, a ținut-o mereu în brațele ei de mamă.*” (Sfântul Grigorie de Nyssa, *Cuvînt despre viața Sfintei Macrina*, Migne, P.G. 46, 964 D.)

DUMNEZEU

„*La pătucul tău, sub luna moale,/ a venit azi noapte Dumnezeu./ L-au văzut și vișinii și eu,/ iar Lăbuș i s-a lipit de poale.// Înflorind într-un surâs anume/ lângă perna ta de borangic,/ s-a plecat asupra-ți – mai BUNIC/ decât toți bunicii de pe lume.// Nu i-au prins urechile-ți vrăjite/ pasul tainic la venit și dus,/ cînd caleașca unui nor de sus/ coborînd să-L ia pe nesimțite.// Și-a-nțeles din toate cele tata/ că și Domnul însuși, pe pămînt,/ cât e El de mare și de sfînt,/ s-a temut să nu-i deștepte fata.*” (Andrei Ciurunga, *Poeme din Iad pentru Îngeri* 1958-1964)

Marele Poet al Crucii, întemnițat religios pentru iubirea de Patrie și dragostea de Dumnezeu ANDREI Ciurunga, pe care am avut privilegiul să-l cunosc și să-l prețuiesc întru deplinătatea sa valahă de Om basarabean și de geniul liric, nu a avut copii, grație suferinței carcerale, a torturilor

diabolice, dar din sufletul său mare cât un principat, le-a dăruit din temnițele satanice ciclul seraphic : *Poeme din Iad pentru Îngeri* 1958-1964, Ed. Interprint.

Familiilor creștine cu mulți copii, le înmulțește Dumnezeu, Mamelor în chip spiritual, tainic și inimile astfel, încât să poată dăruia cât mai multă dragoste odraslelor lor, precum și iubire semenilor nevoiași, dar cucernici. „*Părinții cu mulți copii au o inimă bună. Mi-aduc aminte că în timpul ocupației germane, printre vecinii noștri era și un copil orfan care rămăsese complet singur. Unui familist sărac, cu zece copii, i s-a făcut milă de el, l-a luat în casa sa și l-a crescut și pe acela împreună cu copiii lui.*” (Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cuvinte Duhovnicești – IV Viața de Familie*, trad. Ieroschim. Ștefan Nuțescu Schitul Lacu-Sfântul Munte, Ed. Evanghelismos, Buc. 2003)

Nona, mama sfântului Grigorie Teologul, ea însăși zămislită din rădăcină sfântă, s-a născut în satul Arianz în sud-vestul Capadociei trace, aproape de Cetatea tracă Nazianz, în jurul anului 304. Numele ei derivă din cuvântul get, „*nonna*” = mamă, înrudit cu termenul trac „*nonnus*” = tată.

Nona s-a căsătorit cu Grigorie, fiul nobilei familii Gorgonia și Filtatios, „*deoarece era de neam bun, evlavioasă, morală și frumoasă, și în ființa ei se împleteau toate virtuțile.*” (Constantinos G. Boni, *Grigorie Teologul*, Atena, 1953, p. 54)

După ce și-a adus soțul la dreapta credință, și l-a înveșmântat în hainele ortodoxiei a fost hirotonit diacon, preot, apoi arhieru, episcop de Nazianz în anul 328 d.Hr. Abia după Sinodul Quinisext din anul 691 de la Constantinopol, episcopii erau aleși din rândul celor necăsătoriți. Casa lor deși era bogată și traiul îmbelșugat, fiind însă fără copii părea a fi stearpă. „*Niciun lucru nu este de nesuportat pentru mamă decât să nu aibă copii, și chiar dacă de mii de ori o duce bine, traiul ei bun n-ar putea niciodată să-i alunge durerea sufletească care vine din rana lipsei copiilor.*” (Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvânt despre Sfânta Ana II*, 1 Migne, P.G. 54, 644)

Nona cea deosebit de credincioasă, „*atleta evlaviei*”, cum era supranumită, nu s-a dezamăgit și mai tare și cu dragoste s-a rugat lui Dumnezeu să-i dăruiască copii, după făgăduiala Domnului: „*Toate câte veți cere, rugându-vă cu credință veți primi.*” (Matei 21, 22)

Darul de Sus, minunat i-a venit prin pruncul Grigorie, în 329, „*darul primit de la Dumnezeu.*” (Sf. Grigorie Teologul, *Poemul 11 despre propria viață*, stihul 80, Migne, P.G. 37, 1035)

Credința ei fierbinte a urcat-o de la îngrijirile casei la lucrarea sacră a sufletului, „*pedagogia măreață, educația creștinească a copiilor de la vârsta prunciei, considerând ca cel mai bun mod și original al educației copiilor cuvântul scris și vorbit al lui Dumnezeu, pentru că știa și din experiență că Sf. Scriptură, Cartea veșnică a lui Dumnezeu este TEMELIA EDUCAȚIEI, care luminează și înțelepțește, care renaște și mântuiește.*” (Atanasie I. Skarmoghiani, op. cit., p. 131)

Nona cea înțeleaptă și-a apropiat copii (mai avea o fată Gorgonia) de Dumnezeu, bucurându-i seară de seară prin povestirea din Cartea Cărților, pe care a așezat-o în mâinile fiului curățindu-l astfel, sufletește. „*Mama a sfințit prin Sfintele Scripturi mâinile mele.*” (Sf. Grigorie Teologul, *Poemul 1 despre sine însuși*, stihul 438, Migne P.G. 37, 1002)

Așadar mâinile copilului minunat au devenit ulterior mâinile sfinte, binecuvântate ale mareului Ierarh, care vor sluji cu dragoste și sfințenie Liturghiei dumnezeiești, grației educației creștine oferită de mama sa. „*Și este limpede faptul că buna educație a copiilor de la vârsta prunciei este prin excelență lucrarea mamei, care urmărește dezvoltarea caracterului și buna lor creștere, în special în ceea ce privește mântuirea sufletului lor nemuritor. Este o lucrare însemnată, este o artă, și nimic nu este mai mare ca aceasta. NICI O ARTĂ NU ESTE MAI MARE DECÂT ACEASTA!*” (Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 49, 7, la Evanghelia Sf. Matei*, Migne, P.G. 58)

„*Rugăciunea Mamei m-a făcut preotul iubit de Domnul și mâna dreaptă a episcopului, tatăl meu.*” (Sf. Grigorie Teologul, *Poemul 4 despre sine*, stihurile 3-4, E.P.E. 10, 429)

În istoria Bisericii Ortodoxe Universale s-a petrecut acea întâmplare minunată și irepetabilă, unde fiul Grigorie a fost hirotonit episcop de Sasima, de către tatăl său Grigorie de Nazianz, cel care a slujit 45 de ani din cei 100, cât a trăit, alături de Arhiepiscopul Cezareei, Vasile cel Mare.

Și pe Nona, suferința întru răbdare a înnobilit-o. Și-a pierdut primul copil – Cezar, unul dintre cei mai renumiți medici ai împăratului la vârsta de 37

de ani, apoi fiica Gorgonia la 40 de ani și soțul acesteia Alipie, lăsând pe seama Nonei și a lui Dumnezeu pe cei 6 copii. Dar Nona a biruit fiind, *Cea mai răbdătoare și mai bărbătoasă dintre femei.*” (Sf. Grigorie Teologul, *Cuvântul 8 la înmormântarea tatălui, în prezența Sf. Vasile cel Mare*, 11 Migne, P.G. 35,997C.)

De când a avut cunoștința de conștiința sa evlavioasă, de foarte tânără, Nona s-a intrupat pe pământ cu rugăciunea până chiar în clipa plecării, care a răpit-o din biserică în timp ce se ruga.

Numele Antuza provine din cuvântul pelasg „*anthos*”, care înseamnă Floare rară. Antuza între FLORILE din Grădina MAICII Domnului este o Floare rară, o Floare aleasă, o Floare minunată, o Floare binecuvântată, care a răspândit în jurul ei pe pământ și în cer o mireasmă suavă, serafică.

Așadar, această FLOARE minunată a Răsadului Bisericii lui Hristos, descindea dintr-o nobilă familie din Antiohia Siriei trace. Ea a fost culeasă de unul dintre cei mai virtuoși bărbați ai vremii, Secundus, a cărui familie a dăruit mulți demnitari în Siria și conducători vestiți ai armatei din Răsărit. El însuși fiind „*magister militum Syriae – arhonte, conducător al armatelor din Siria.*” (Paladie, episcopul Elenupolei, *Dialog istoric despre viața Sfântului Ioan Gură de Aur*, cap. 5, Migne, P.G. 46, 18; Constantinos Paporigopulos, *Istoria neamului grec*, vol. 2, partea a II-a, Atena, 1932, p.223; Dimitrie Balanos, *Patrologia*, Atena, 1930, p. 345)

În Cetatea Antiohiei Siriei, după propăvăduirea Evangheliei Iubirii prin marele Apostol Pavel, credincioșii s-au numit prima oară creștini. (Fap. Ap. 11, 26) Pe vremea Antuzei și a fiului ei marele IOAN Gură-de-Aur, Antiohia Siriei „*era o cetate atât de mare, cu popor mult, cu 200.000 de suflete. Cetatea avea 200.000 de locuitori, creștini, iudei, idolatri, toți vorbitori de limbă traco-elenă și atinsese apogeul prin școlile ei, negoț și artă. Prin viața intelectuală și prin animație era socotită ca o altă cetate a Atenei din Răsărit. Această cetate cosmopolită care avea 200.000 de locuitori liberi, o populație de 600.000 de mii de locuitori împreună cu sclavii.*” (Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvânt de laudă la Sfântul Ignatie Teoforul*, 4. Migne, P.G. 50,591; Constantin Paporigopulos, *Istoria neamului grec*, vol. 2, partea a II-a, Atena, 1932, p.224; Sf. Ioan

Gură de Aur, „*Despre preoție*”, *Cuvântul întâi, Răspunsul Sfinților Părinți*, vol. 6, pag. 13)

Antuza a fost Mama creștină care a vorbit foarte puțin, dar a făptuit foarte mult. De aceea Secundus o considera Darul lui Dumnezeu, după spusele înțelepților pelasgi. „*Darul Domnului este FEMEIA TĂCUTĂ și FEMEIA BINE CRESCUTĂ NU ARE PREȚ!*” (Înțelep. lui Iisus Sirah 26,16)

FEMEIA virtuoasă și Militarul de carieră formau o Familie creștină model. Ea și-a întărit și mai mult soțul în credință, sfătuindu-l cu evlavia ei, iar cu priceperea aleasă i-a înfrumusețat sufletul, astfel că Mântuitorul Hristos și Maica Sa, i-au dăruit un Cocon de mare preț, care mai târziu va încânta omenirea de la un capăt la altul cu cuvintele neprețuite ale gurii sale de Aur.

„*Câtă bucurie a trăit Antuza, în timp ce ținea la piept comoara ei, pe pruncul dăruit de Dumnezeu! Se bucura în camera ei și-L preaslăvea pe Dumnezeu, Dătătorul darurilor, Care a învrednicit-o să devină MAMĂ!*” (Atanasie I. Skarmoghiani, op. cit., p. 275)

Toate MAMELE noastre sacre care trăiesc în credință, în nădejdea, în iubirea de Dumnezeu și de Măicuța Domnului – MAICA tuturor Mamelor evlavioase, au acest privilegiu divin – VREDNICIA de a NAȘTE, astfel încât, ele să creadă că moștenesc toate COMORILE cerului și toate cele mai de preț GIUVAERURI ale pământului!

Și Mama mea, **GHEORGHITA Radu Nistoroiu** se numără printre aceste MAME deosebite, printre aceste FLORI alese, sădite în Grădina FLORII dumnezeiești MARIA – MAICA Domnului. Mama mea a fost o iscusită artistă în Arta populară, care a smălțuit cele mai sublime motive ornamentale, cu acul ori în războiul ei de țesut: flori, păsări, viță de vie, brăduț, mioare, miei, cerbi, căprioare, câmpii, ape, izvoare de har, căruia îi sunt pururea recunoscător.

Moștenirea Cerului are o bucurie și o fericire permanentă. Pe pământ aceste meniri celeste sunt în permanentă schimbare. La scurtă vreme după nașterea pruncului IOAN, tatăl a murit fulgerător, lăsând-o pe Antuza văduvă la 20 de ani. Furtuna suferinței a fost cumplită, iar uraganul durerii a zgâlțâit-o din temelii.

Creștinii adevărați însă, sunt niște Atleți ai răbdării, rugăciunii, luptei, iubirii, martiriului. Antuza a știut că moartea lui Secundus, precum

morțile celor Aleși ai lui Dumnezeu, nu sunt sfârșit de viață, ci MUTARE, ÎNALȚARE! „În marea furtună a necazurilor, văduva Antuza n-a naufragiat, pentru că a alergat la limanul cel neînvingător, la ajutorul lui Dumnezeu”, „Părintele orfanilor și Judecătorul văduvelor”. (Atanasie I. Skarmoghiani, op. cit., p. 286; Psalmul 67, 6)

Omul hărăzit de Bunul Dumnezeu să-I poarte Chipul, prin Darul FACERII, întru ființa și persoana sa, are de chivernisit două mari COMORI: una sacră a trupului și alta divină a sufletului. Cu grija și prețuirea îngrijirii vremelnice de comoara Trupului, poate privilegia pururea de comoara sufletului. Deși, trupul este muritor, amorțit în prima fază, împreună sunt conlucrătoare întru mântuirea omului, bucurându-se reciproc după slăvita înviere întru Domnul.

„Nici un lucru, în mod absolut, nu se poate compara cu valoarea sufletului.” (Atanasie I. Skarmoghiani, op. cit., p. 293) Însemnătatea lui divină ne-a subliniat-o Mântuitorul nostru Iisus: „Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său?” (Marcu 8, 36-37)

MAMA trebuie să aibe permanent ca arhetip pe MĂICUȚA Domnului, pentru ca apoi să poată deveni model pentru pruncul, copilul, fiul ei în gând, cuvânt, dar mai ales prin faptă bună! Mântuitorul Hristos îl laudă și-l răsplătește pe cel care învață mai întâi prin faptele sale bune: „Iar cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în Împărăția cerurilor.” (Matei 5,19)

Permanent văduva Antuza, asemeni tuturor văduvelor neamului nostru primordial-pelag și-a manifestat credința prin fapte alese, nu numai pentru familia ei, ci pentru mulți alții. Credința ei a fost lucrătoare, roditoare prin iubire, căci a fost pildă de neprihănire, de curățire, de înțelepciune, rămânând cu viața pământească în „cuptorul de foc al văduviei.”

În oceanul matern al MAMEI teofore, hristofore, mariofore, numai Dumnezeu poate pătrunde și poate citi sublimul iubirii și dăruirii INIMII ei atotcuprinzătoare întru măreția Fiului, binecuvântat, care după cercetarea marelui istoric Constantin Paparigopulos, a fost un Everest al Cărții Cărților: „Niciunul dintre retorii creștini vreodată nu s-a inspirat atât de mult duhovnicește din Sfintele Scripturi, nici n-a grăit

atât de nuanțat sub inspirația acesteia.” (Constantin Paparigopulos, *Istoria neamului grec*, vol. 2, partea a II-a, Atena, 1932, p. 230)

În egală măsură și mai sus de aceasta a fost Patriarhul Constantinopolului, pe care nu știu pe ce teme, Sinodul Bisericii noastre ortodoxe, l-a scos din dipticile autorității patriarhale, pomenindu-l la Liturghie doar ca Arhiepiscop al Constantinopolului. Nu mă miră prea mult, din moment ce ierarhii politici de azi, au atins măsura *Sinodului tâlhăresc* de la Efes din anul 449, când despoticul și violentul patriarh Dioscor al Alexandriei a vrut să impună sinodal erezia lui Eutihie, *monofizismul*, prin ceata de călugări și parabolani, înarmați cu ciomege pentru a convinge.

Sinodul tâlhăresc devine atunci când ierarhii, membri ai Bisericii națiunii, se slujesc pe ei înșiși, după măsura lor, după „canoanele” lor, neținând cont de puterea și autoritatea Duhului Sfânt.

Sinodul tâlhăresc, uită că Biserica noastră strămoșească este a Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Neamului, este a MAMEI, respectiv a Familiei, a PROFETILOR, a GENIILOR, a EROILOR, a MARTIRILOR, a SFINȚILOR, a MĂRTURISITORILOR.

„Un neam are rezistența lui la rău, (așa cum mărturisea părintele Justin Pârvu, marele Duhovnic al ROMÂNILOR), are forța de a deschide viitorul. GENIILE îl marchează, luminează interiorul sufletesc al unui neam!” (Adrian a lui Gheorghe, *Cu părintele Justin Pârvu despre moarte, jertfă și iubire*. Ed. Conta, Piatra Neamț, 2006, p. 142)

Oare cum se poate numi un Sinod care dispune izolarea unui Ierarh în viață, cunoscându-i-se jertfa slujirii sale întru Dumnezeu și Neam ?!

Eram obișnuiți cu trecerea sub tăcere a multor preoți jertfitori ridicați la ceruri despre care nu mai avem legal voie nici să scriem !

Dar încercarea de a ”îngropa” de viu un mare slujitor al Bisericii Neamului, va fi sortită sigur eșecului !

Pentru că bunul Dumnezeu va da fiecăruia ceea ce i se cuvine după meritul lui !

În fața Scaunului JUDECĂȚII întotdeauna suntem singuri cu faptele noastre !

Cu aleasă prețuire tuturor mamelor teofore, hristofore, mariofore!

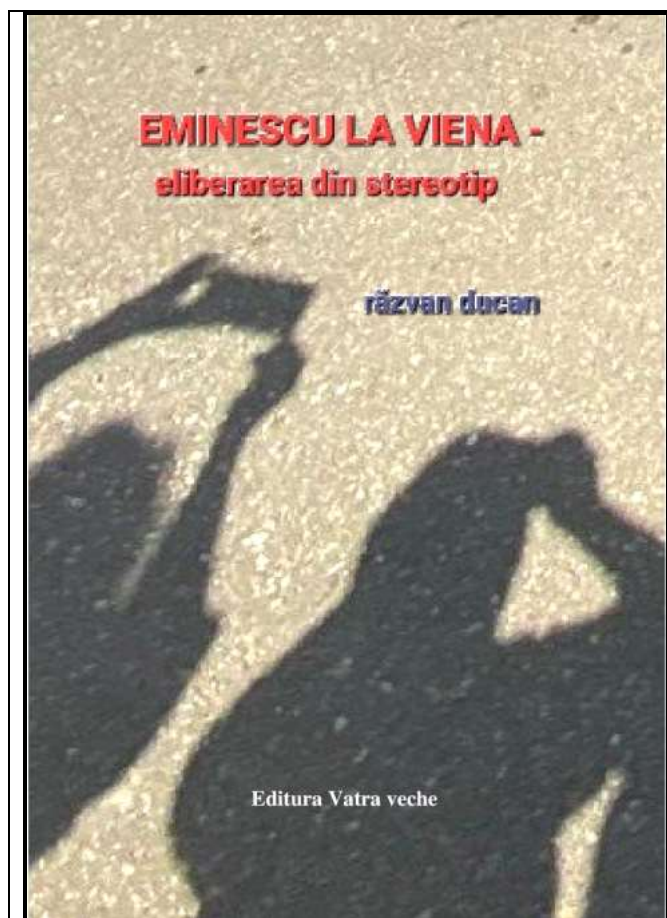
Prof. Dr.

GHEORGHE CONSTANTIN NISTOROIU

+ 3 Noiembrie 2024

**EMINESCU LA VIENA -
eliberarea din stereotip”
Autor - Răzvan Ducan**

**„Tu, bătrână Vienă,
Tu, leagăn străvechi al împăraților,
Auzi tu la poartă
Pasul greu al eroilor?”
Mihai Eminescu - mss 2290**

De curând, am primit de la Târnăveni, de la profesorul și poetul Răzvan Ducan, un nou volum de poezii, dedicate lui Mihai Eminescu, intitulat: „*Eminescu la Viena - eliberarea din stereotip*”, Editura Vatra Veche Târgu - Mureș. Este a treia carte de versuri dedicată *Luceafărului poeziei românești*, un unicat fericit în poezia românească, de data aceasta autorul urmărind perioada de studii a Poetului la Universitatea din Viena, din perioada 1869- 1872.

Acest nou volum de versuri, este compus din 88 de poezii, ce urmăresc pas cu pas, viața și activitatea studentului Mihai Eminescu, locurile din Viena, legate de poet, anturajul și distracțiile poetului, în titluri incitante, ca: *Scuza României*,

Chiar și în rutină te voi căuta, În drum spre Viena, Am visat că am găsit la Viena, Burgtheater, Nu l-ai văzut pe Eminescu?, La dna Lowenbach, Eminescu și Veronica Micle, la Viena, Veronica, cu năframa sa, Voi căuta o cafea la Viena, Din Viena lui Eminescu, „la teatru, la Viena”, Imobilele ce l-au găzduit la Viena, Putna lui de la Viena, „Mai potoliți-l pe Eminescu” etc.

Cartea domnului Răzvan Ducan este o adevărată poveste în versuri, autorul umblând pe urmele poetului, căutând locuri, clădiri, locuințe, cafenelele frecventate de Eminescu, edificii culturale vizitate, oameni pe care i-a cunoscut, activități la care a luat parte, dedicându-le câte o poezie:

„Voi aduna de pe aici, de pe-acolo,
Voi trasa linii între două puncte,
Și unde liniile se intersectează,
Voi încerca să-l redau din amănunte”.

(Voi lua povestea...)

Autorul, mare admirator al Poetului, are ambiția de a-l căuta la Viena peste tot: „Chiar și în rutină te voi căuta,/ Cea lăsată-n arhaice amintiri”, căutând urmele lăuate de Poet, în cei trei ani de studenție, locuri care mai există și astăzi, marcate cu plăci memoriale.

Aici, Poetul a cunoscut-o pe Veronica Micle, venită pentru un tratament, de care se îndrăgostește la prima vedere. În perioada celor șase luni, în care a însoțit-o pe la spectacole, la muzee și în parcuri, au devenit buni prieteni. Ea va deveni muza lui inspiratoare, căreia i-a dedicat cele mai frumoase poezii de dragoste, cunoscute în literatura română:

„Amor dintre o stea cu coadă
Și o planetă blondă cu cârlionți,
În timpul viselor cele mai zvelte,
Într-un oraș cu împărat, baroni și conți”.

(Eminescu și Veronica, la Viena)

Eminescu, autor moral al unificării asociațiilor studențești „ În una singură, „România Jună”,/ Ca să pună-n picioare și acolo, gândul „veselului Alecsandri”,/ a fost studentul român care a luptat pentru determinarea studenților să admită unificarea celor două societăți studențești, având o activitate importantă, fiind bibliotecarul societății studențești unificate.

Eminescu cerceta bibliotecile din oraș, în special Biblioteca Imperială, unde citea ore în șir și de unde împrumuta cărți vechi și manuscrise, autorul întrebând: „ Îți mai amintești,/ De

românul nostru genial?/ Ce a intrat cu aplomb/ În bibliotecile tale vestite,/ Mobilându-și mintea,/ Cu cronici îngălbenite?"

În Anul Nou 1870, Eminescu l-a vizitat la Ober-Dobling, pe domnitorul Al. I. Cuza, aflat în exil și „L-au colindat să-i fie exilul puțin mai dulce,/ Și să-i închidă rana abdicării din piept”, acestui mare iubitor de țară și de popor. Aici va ajunge și Poetul în 1883, adus pentru tratament de Titu Maiorescu.

Se știe că Eminescu era mare consumator de cafea, frecventând câteva cafenele din Viena, unde se întâlnea cu prietenii, discutând despre literatură, istorie, politică etc. Autorul va căuta aceste cafenele vieneze, pentru ca să-i solicite patronului „două cafele mari și negre”,/ Pe care să le achit, dorind doar una,/ Pe cealaltă lăsându-n așteptare,/ Pentru Eminescu, când va trece pe-acolo”.

În poezia „Eminescu a fost cel mai frumos bărbat din Viena”, domnul Răzvan Ducan ne amintește că poetul a fost un tânăr inteligent și frumos, ca în fotografia de la Praga, era în anturajul unor frumoase actrițe, Baudius și Bognar, de care era invitat la diferite întâlniri și petreceri, atrăgând atenția invitaților și conversând cu mult aplomb, dar „Nici invidiile și nici poftele nu-i distrăgeau,/ Din frământările nesăturate”:

Așa a fost Eminescu, la Viena,
Junețea lui a atras umbre și lumini,
Până când interiorul i-a devansat înfățișarea,
Deversându-i geniul, din preaplin.

La Viena, Mihai Eminescu trebuie căutat peste tot, dar, mai ales la universitate, așa cum ne recomandă autorul, în poezia „*Eminescu trebuie căutat în acel „index lectionum”*”, ca auditor extraordinar, urmărind cursurile care îl interesau cel mai mult: filosofia, istoria filosofiei, istoria Imperiului, dreptul german, pedagogia generală și alte cursuri de logică, lingvistică romanică, finanțe, chimie, biologie, fizică, matematică și medicină legală - „Cireșe pe tortul de cunoaștere generală”- ce l-au ajutat mult în activitatea sa ulterioară:

„Așa că dacă mergeți acum la Viena,
Ca să-l găsiți pe Eminescu, *auditor extraordinar*,
Căutați în opis-ul cărților citite din bibliotecă,
Din amonteale acestui punct final”.

În anul 1871, Mihai Eminescu a fost inițiatorul și principalul organizator al Serbării de la Putna, pentru desfășurarea căreia a depus eforturi considerabile, reușind cel mai grandios spectacol

dedicat domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt, pentru care avea o mare apreciere: „O, Ștefane! Tu ești mare și la mormântul tău!” Pentru Eminescu „*Trecutul nostru nu este decât/ înfricoșatul coif de aramă a creștinătății, al civilizațiunii*”. De aceea el „Și-a pus și un genunchi,/ În țărâna fierbinte,/ Citind un poem de răscolit mulțimi,/ Și de luat aminte”.

În finalul cărții, în poezia „Mai potoliți-l pe Eminescu!”, ordin dat de P.P.Carp, diplomatul României la Viena, autorul evocă momentul trist din viața lui Eminescu, care, pentru publicistica sa, îndreptată împotriva „păturii superpuse”, a fost pus în cămașă de forță și internat în sanatoriul doctorului Șutu din București, la vârsta când puterea lui de creație era la cel mai înalt nivel, „Având aceeași vârstă cu Christos,/ Când au început patimile lui”.

Prea arăta cu degetul muiat în cerneală,
Prea îi înfieră prin scrise și spuse,
El vedea vizionar ziua de mâine,
Dincolo de interesele păturii „superpuse”.
(„*Mai potoliți-l pe Eminescu!*”)

În perioada de studii a lui Mihai Eminescu la Viena, 1869- 1872, acesta a lăsat urme peste tot în marele oraș, sunt cunoscute multe locuri frecventate de poet, are un bust ridicat lângă biserica românească, plăci memoriale pe clădirile unde a locuit și, în fiecare an, Societatea „Mihai Eminescu” din Viena, condusă de Laura Hant, organizează o serie de manifestări culturale, dedicate poetului. Mulți români ce locuiesc la Viena se întâlnesc la biserica românească, în cafenelele frecventate de Eminescu, la manifestările culturale, sub semnul lui, un adevărat univers românesc în capitala vechiului imperiu.

Acestea au fost motivele pentru care poetul Răzvan Ducan a scris această carte de versuri – Eminescu la Viena – eliberarea din stereotip - și „Din iubire până la adorație,/ Față de cel mai veșnic, sortit de-a rămâne,/ În vârful piramidei trofice,/ A Literaturii Române”.

Citind această carte a poetului Răzvan Ducan, am încercat o mare mulțumire, pentru faptul că astăzi mai sunt intelectuali cu dragoste pentru *Luceafărul poeziei românești*, căruia să-i dedice, în exclusivitate, a treia carte de versuri.

Mulțumim domnule Răzvan Ducan!

Nicolae Iosub, septembrie 2024, Botoșani

Răzvan Ducan la bustul lui Eminescu de la Viena
Veronica și Mihai Eminescu la Viena
(la 31 august 2024, de Ziua Limbii Române)

**Mihai Eminescu, director al Bibliotecii
Centrale Universitare din Iași,
1874- 2024 (150 de ani)**

*„Nu e carte să invite,
Ca viața să aibă preț-
Ci trăiește, chinuiește
Și de toate pătimește
Ș-ai s-auzi cum iarba crește”.*

(M.Eminescu- *În zadar în colbul școlii*, 1880)

Mihai Eminescu, încă din fragedă copilărie, a trăit într-un mediu în care se găseau cărți vechi, cronici, cărți de religie și piese de teatru, cărți

care se aflau în biblioteca tatălui său. Aceste cărți au fost citite și de poet, după ce a învățat de timpuriu, tainele scrisului și cititului. În casa părintească se găsea o bibliotecă destul de bogată, completată mereu de Gh. Eminovici, dar și la mănăstirea Agafton el are ocazia să învețe cititul pe cărțile bisericești, ajutat fiind de mătușa sa, maica Fevronia. Se spune că pe una din cărțile de aici ar fi rămas o însemnare autografă a lui Eminescu.

La Ipotești, Eminescu a copilărit în tovărășia fratelui său, Ilie, de la care a învățat primele buchii, a citit și a scris de pe cărțile de școală ale acestuia și ale fraților săi mai mari: Șerban, Iorgu și Niculai. Tatăl său, văzând preocupările sale pentru carte, îl lăsa în camera în care ținea biblioteca și, unde, în zilele de duminică și de sărbători, avea acces toată familia. În cursul săptămânii numai Mihai putea cerceta biblioteca, având cheile încredințate de tatăl său, bucuros că fiului său îi place cartea. Așa a ajuns copilul și adolescentul Mihai să iubească și să prețuiască cărțile de timpuriu, ceea ce va face toată viața lui.

Mihai Eminescu, încă din copilărie și adolescență, a prins drag de carte, citea cu nesăț tot ce găsea, reușind să-și formeze o cultură vastă, mult peste cea a colegilor săi, fiind apreciat de aceștia, pentru cunoștințele lui din diferite domenii.

În școlile de la Cernăuți, Viena și Berlin, Eminescu a îndeplinit funcția de bibliotecar, fiind preocupat de protejarea cărților și completarea acestor biblioteci cu alte cărți. El însuși, cumpăra frecvent cărți și manuscrise, formându-și o bibliotecă importantă, de care nu s-a despărțit niciodată.

Trăind într-un mediu unde cărțile erau la mare preț, Mihai Eminescu devine, mai târziu, el însuși mare iubitor și colecționar de carte, ceea ce a făcut ca, în diferite locuri pe unde a trăit și a muncit, cărțile să-i fie singura și cea mai prețioasă avere a sa. Când se muta dintr-o localitate în alta sau dintr-o locuință în alta, principala și cea mai grea problemă pentru Eminescu era să-și transporte biblioteca, apreciată de colegii și de prietenii săi.

În scurta lui viață, Eminescu a dăruit cu bucurie, prietenilor sau celor ce l-au îngrijit, câte o carte cu autograful său. Astăzi se cunosc puține

din aceste cărți dăruite de poet și ele sunt la mare cinste în bibliotecile în care se găesc.

Grija și dragostea sa față de cărți și, în special de cărțile vechi și manuscrise, l-au făcut ca, în patru rânduri, să se ocupe de câte o bibliotecă: la Cernăuți, de biblioteca profesorului de română, Aron Pumnul, la Universitatea din Viena, de biblioteca Societății „România Jună”, la Iași ca director al Bibliotecii Centrale Universitare și în perioada 1884- 1886, ca subbibliotecar la aceeași bibliotecă. În aceste perioade, poetul a fost un om fericit, înconjurat de cărți, așa cum îi plăcea lui cel mai mult.

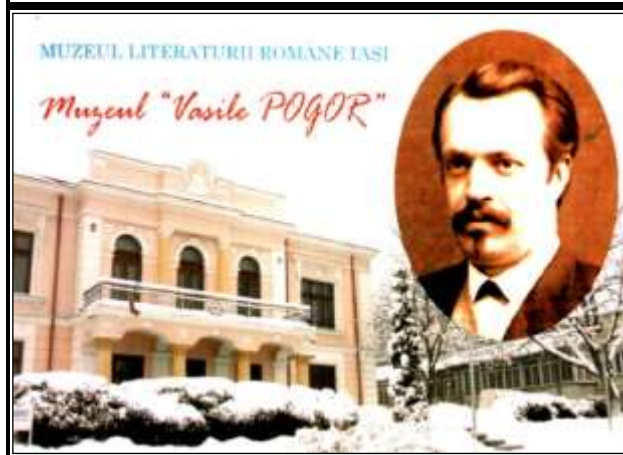
În anul 1874, după terminarea studiilor la Universitatea din Berlin, fără să-și fi dat doctoratul, Mihai Eminescu se întoarce la Iași, cu gândul să-și găsească o ocupație, din care să-și asigure cele necesare traiului zilnic. Titu Maiorescu aștepta ca Eminescu să-și susțină doctoratul în filozofie, pentru care fusese ajutat cu 300 de taleri, dar Eminescu, care nu se simțea suficient de pregătit pentru doctorat, revine în țară, spre nemulțumirea binefăcătorului său, care îi scrie lui Negruzzi: „Doctoratul ce-mi promisese să-l facă, pe baza cărei promisiuni i-am mandat subvențiunea anume pentru acel scop. Lipsirea lui la făgăduința dată ar fi greu de calificat între amici”.

Eminescu sosește în gara Iași, cu trenul accelerat Paris- Berlin- Viena- Lemberg- Suceava- Pașcani –Iași. Este întâmpinat de junimistul Vasile Pogor în pragul casei sale cu urarea: „Bine ai venit la Eși, domnule Eminescu!” și l-a găzduit o bună bucată de vreme.

La data de 23 august 1874, deși cu studiile neterminate, cu ajutorul lui Vasile Pogor și a lui Titu Maiorescu, Eminescu este numit director al Bibliotecii Centrale Universitare din Iași, cu un salariu de 200 lei noi, lucru ce l-a făcut pe poet să declare că: „Sunt fericit...ferit de grija zilei de mâine... trebui să mă bucur de norocul ce-a dat peste mine”.

Mihai Eminescu, la preluarea funcției de bibliotecar, scrie Veronicăi Micle: „Sunt fericit că mi-am ales un loc potrivit cu firea mea singuratică și dornică de cercetări. Ferit de grija zilei de mâine, mă voi confunda ca un budist în trecut, mai ales în trecutul nostru atât de măreț în fapte și oameni. Voi fi obligat moralmente d-lui Pogor care m-a găzduit și care mi-a găsit

acest culcuș dem pentru iernile mai friguroase... Înțeleg prin ierni, schimbarea răutăcioasă a semenilor noștri, care caută să lovească chiar și-n cei ce nu se pot apăra. Cunosc năravurile politice de la noi, de aceia mă îngrijesc, cu toate că trebuie să mă bucur de norocul ce-a dat peste mine” (Fragment de scrisoare către Veronica Micle din 14 septembrie 1874).

Gara feroviară din Iași- ilustrată din 1912 Casa Pogor, azi Muzeul Literaturii Române din Iași. Aici sosește Eminescu în 1874

Titu Maiorescu, ministrul Instrucțiunii Publice și al Cultelor, face propunerea de numire a lui Mihai Eminescu în funcția de bibliotecar, ceea ce Consiliul de Miniștri aprobă: „Astăzi 23 august 1874, Consiliul Miniștrilor luând în deliberare referatul d-lui Ministru al Cultelor și al Instrucțiunii publice sub nr.7719, prin care se propune numirea d-lui M. Eminesu, doctorand în filozofie, în postul de bibliotecar al Bibliotecii centrale din Iași.

În virtutea dreptului ce ni se acordă prin Înaltul Decret al măriei sale domnitorului, nr.1382, de la 3 iulie expirat:

Decide: domnul Mihail Eminescu este numit provizoriu în postul de bibliotecar al Bibliotecii centrale din Iași, în locul d-lui Samson

Botnărescu, trecut într-alt post și sub rezerva confirmării ulterioare a acestei numiri de către măria sa domnitorul, după întoarcerea în țară. L. Catargi, G. Gr. Cantacuzino, Al. Lahovari, T. Maiorescu”.

Calitatea lui Eminescu de „doctorand în filozofie” este completată cu cerneală neagră de către T. Maiorescu, pe locul gol și, tot cu cerneală neagră iscălește decizia. Maiorescu spera că Eminescu o să-și dea doctoratul în filozofie și să-l numească profesor la Universitatea din Iași.

Mihai Eminescu este numit bibliotecar, în locul lui Samson Botnărescu, trimis prin ordinul nr. 7818, din 24 august 1874, director la Școala Normală „Vasile Lupu” din Iași, sub rezerva semnării decretului, la venirea în țară a domnitorului.

Pe 30 august 1874, Mihai Eminescu depune jurământul, în fața rectorului Universității din Iași, de care ținea biblioteca: „*Jurământ. Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoare și conștiința mea:*

Credință domnitorului românilor Carol I și constituțiunii țării mele;

De a-mi îndeplini cu sînțenie datoriile ce-mi impune funcția mea;

De a aplica legile și de a mă conforma legilor întru toate și pentru toți, fără pasiune, fără ură, fără favoare, fără considerațiune de persoană, fără nici un interes direct sau indirect.

Așa să-mi ajute Dumnezeu, Mihaiu Eminescu”

(Gheorghe Ungureanu- Eminescu în documente de familie, Editura Minerva București, 1977).

La 1 septembrie 1874, Mihai Eminescu, a luat în primire postul de bibliotecar, pe baza unui proces-verbal, semnat de S. Botnărescu și de el, dar nu au numărat cărțile, așa cum le indicase T. Maiorescu: „Comunicând d-voastre această numire, am onoare a vă invita să intrați în atribuțiunile postului ce vi s-a încredințat la 1 septembrie viitor, de când va începe onorariul convenit d-voastre după buget, însă mai înainte de aceasta veți depune jurământul legiuit în prezența domnului rector al Universității din Iași și veți primi apoi de la predecesorele d-voastre, în

vedere cu cataloagele existente, opurile ce aparțin acestei biblioteci, dota, mobilierul și cancelaria ei” (Arhivele Statului București, *Fondul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice*, dosar 2588/1874).

Observăm că în documentele de numire, Eminescu este bibliotecar și nu director al bibliotecii, funcție inexistentă, el fiind în subordinea directă a rectorului Universității din Iași, Ștefan Micle, soțul Veronicăi Micle. Totuși, Eminescu răspundea de toate problemele bibliotecii, ca un adevărat director de astăzi, semnând toate actele și documentele, privitoare la bunul mers al activității acesteia.

Pe 16 octombrie 1874, la Sinaia, domnitorul Carol I, semnează decretul de numire: „Am decretat și decretăm:

Art. I. D-nul Mihail Eminescu, doctorand în filozofie, care prin jurnalul Consiliului Nostru de Miniștri, nr.20, de la 23 august trecut, a fost numit provizoriu în funcțiunea de bibliotecar al Bibliotecii Centrale din Iași, în locul d-lui Samson Botnărescu, trecut în alt post, este confirmat în zisa funcțiune.

Art. II și ultim: Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul Instrucțiunii Publice și al Cultelor este însărcinat cu executarea acestui Decret. Dat la Sinaia, la 16 octombrie 1874, Carol, Nr.1748”.

Mihai Eminescu conduce Biblioteca Centrală Universitară din Iași, cu multă pricepere și dăruire, având preocuparea de a achiziționa cărți vechi și manuscrise, necesare bibliotecii, așa cum a făcut cu achiziția de la anticarul Israel Cuperman, a unor cărți vechi și manuscrise, în valoare de 400 lei, pe 17 ianuarie 1875. El conduce biblioteca până pe 30 iunie 1875, când este numit revizor școlar pe județele Iași și Vaslui.

Eminescu predă biblioteca cu Proces-verbal, din 2 iulie 1875, lui Dimitrie Petrino, noul bibliotecar. Din procesul-verbal încheiat, se poate observa că biblioteca avea:

-Cărți- 10.072 opuri în 15.559 exemplare și 26.970 volume,

-Monezi și medalii-799 bucăți,

-Rarități- 234 bucăți,

- Mobilier divers pentru cărți, monede și medalii,

Toată averea bibliotecii era expusă în cele cinci saloane ale bibliotecii, unde avea cancelaria și bibliotecarul Mihai Eminescu.

Eminescu face aceeași greșală ca la primirea inventarului și nu face numărătoarea cărților la predare, deși mai continuă activitatea de bibliotecar încă două luni, Petrino intrând în concediu. Acest lucru va duce la acel proces rușinos, intentat de Petrino, pe motiv ca lipsesc o parte din cărți și parte din mobilier, purtându-l pe Eminescu prin justiție, proces politic la inițiativa liberalilor ieșeni.

Localul Bibliotecii Universitare Iași- ilustrată 1915

În urma unor aranjamente politice de culise, Eminescu rămâne la bibliotecă până la 1 iulie 1875, când pe neașteptate, este numit revizor școlar peste județele Iași și Vaslui, în timp ce noul director Dimitrie Petrino, cu acordul unor notabilități ale partidului liberal, îi vor face viața grea lui Eminescu, căruia i se deschide proces pentru însușire de cărți și mobilier, dar până la urmă, instanțele de judecată absolvindu-l de orice vină.

Majoritatea criticilor literari, exegeți ai operei eminesciene, sunt de acord că perioada cât poetul a fost bibliotecar și revizor școlar a fost cea mai prolifică a creației sale. Fie că Iașul „Junimii” cu împrejurimile, parcurile și teii săi se potriveau cu firea sa romantică, fie apropierea de vechii săi prieteni și Veronica Micle, în perioada șederii sale în „dulcele târg”, Eminescu a compus și publicat cele mai frumoase poezii ale sale, lăsându-ne moștenire adevărate mărgăritare de limbă, armonii și simțire românească.

Mihai Eminescu- pictura Mișu Pop

perioada cât M. Eminescu a lucrat ca director al Bibliotecii Centrale Universitare, a îndeplinit și alte atribuțiuni, trasate de minister. Astfel, el a colaborat la dicționarul *Brockhaus*, la propunerea lui Maiorescu, care scrie lui Negruzzi: „Fă bine amintește lui Eminescu să-mi comunice de urgență lista tuturor articolelor, despre care crede, că trebuie să figureze în *Conversation-Lexicon Brockhaus*, precum și acelor ce ar trebui eliminate din ultima edițiune. Am primit o scrisoare de la Brockhaus, care aprobă colaborarea lui Eminescu”.

În scrisoarea lui F.A. Brockhaus din Leipzig, din 12 iulie 1875, acesta îi comunică lui Eminescu condițiile colaborării lor, în care, printre altele precizează: „Din prima expediere nesolicitată vor fi neapărat acceptate București și

Brăila și poate chiar încă una sau alta din cele rămase, asupra căreia redacția se va decide treptat, în măsura în care articolele ajung la cules.

În afară de aceasta, vă mai rog să revedeți din ediția a XI-a articolele: Bolintineanu, Botoșani, Brătianu și să le expediați în cursul următoarelor 6-8 săptămâni, eventual și mai târziu. Prea supus, F.A. Brockhaus”.

În această activitate, Eminescu a fost ajutat de activitatea sa de bibliotecar, la Biblioteca Universitară din Iași, aici găsind cărțile necesare pentru documentare.

În baza cunoștințelor sale vaste din diferite domenii ale literaturii, filozofiei, istoriei și a științelor sociale, Eminescu este solicitat să participe la examenele semestriale ale elevilor diferitelor școli din Iași, sau în comisiile de examinare a profesorilor.

Rectorul Ștefan Micle îl numește ca observator în comisia de examinare a elevilor Școlii normale „Vasile Lupu” din Iași, unde director era Samson Botnărescu, prietenul său. Examenul era la sfârșitul semestrului I de școală, în luna ianuarie 1875. În adresa din 30 decembrie 1874, rectorul Ștefan Micle înștiințează pe Botnărescu despre componența delegaților: „Domnule Directore, Am onoarea de a vă face cunoscut că pentru examenele semestrului I ale anului școlar de la Institutul ce dirigeți am delegat pe d-nii G. Buțureanu, M. Eminescu și dr. Criste Buicliu” (Arhivele Statului din Iași, Dosarul 6/1874, fila 32- Școala Normală „Vasile Lupu”).

În septembrie 1874, Mihai Eminescu este numit, din partea ministrului Titu Maiorescu, în juriul de examinare pentru ocuparea catedrelor vacante de la Liceul din Botoșani (Liceul A. T. Laurian). Din acest juriu, în afară de Eminescu mai făceau parte: Samson Botnărescu, Zaharia Columb, profesorii universitari Șt. Micle, N. Culianu și academicienii N. Quintescu și I. Caragiani. Documentele concursului, 10 procese verbale semnate și de M. Eminescu, se găsesc în arhiva Universității din Iași, *Dosarul 214/1874- Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza din Iași* (serie nouă, Secțiunea III,c), *Limbă și literatură*, tom XI (1965), fascicolul 1, pag.108.

Mihai Eminescu, în perioada de activitate ieșeană, a fost și profesor, predând limba germană și logica la Institutul Central din Iași, a predat istoria la Pensionatul de fete condus de Emilia Humpel și, în perioada când era bolnav, 1884-1886, a predat statistica și geografia la Școala Comercială din Iași, fără manuale, ceea ce i-a creat multe dificultăți.

Ca profesor, Eminescu era de o corectitudine și exigență desăvârșită, motiv pentru care a intrat în conflict cu elevii Institutului Central din Iași, care, nemulțumiți de notele primare, au făcut o grevă, în urma căreia poetul a renunțat la orele de germană.

Cât privește locul în care a funcționat Biblioteca Centrală trebuie spus că spre norocul municipiului Iași edificiul s-a păstrat, la exterior cel puțin, exact ca acum 150 de ani. Clădirea cu un singur etaj era împrejmuită cu gard din piatră din care se mai păstrează astăzi o mică porțiune precum și o poartă masivă cu boltă bine conservată la care se mai observă, încastrate în zid, balamalele groase din fier, de care erau fixate ușile din fier forjat. În partea superioară poarta avea și un înscris care nu s-a păstrat. În anul 1993, academicianul Constantin Ciopraga și-a dat girul pe un proiect de placă comemorativă, dar ea a fost dezvelită cu înscrisul puțin modificat față de proiect: „*ÎN ACEASTĂ CLĂDIRE ÎNTRE ANII 1874-1875 A FUNCȚIONAT CA BIBLIOTECAR MIHAI EMINESCU „LUCEAFĂRUL POEZIEI ROMÂNEȘTI”*. În momentul de față, în fosta bibliotecă se află Rectoratul Universității de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa” din Iași.

Cu prilejul venirii la Iași a regelui Ferdinand, la inaugurarea noului Palat Administrativ (11 oct. 1925) primarul de atunci, Constantin Toma, i-a sugerat suveranului „...să eternizeze numele și glorioasa lui domnie la Iași printr-o Fundație Regală, așa cum făcuse și regele Carol I la București, înălțând monumentala fundație ce-i poartă numele...”.

Regele Ferdinand s-a arătat entuziasmat de propunere, hotărând chiar locul amplasării, adică la intersecția străzii Păcurari cu bulevardul Carol I. Lucrările au început în anul 1930 și au fost terminate în anul 1933, proiectantul și conducătorul lucrării fiind arhitectul Jotzu, iar

noul edificiu s-a numit „Fundația Regele Ferdinand I“.

În momentul de față aici își are sediul Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, având în latura dinspre bulevardul Carol, cunoscutul monument al *Luceafărului*, iar după lucrările de modernizarea pieții din vecinătate, i s-a dat de asemeni numele de Piața „Mihai Eminescu”. În partea superioară a fațadei bibliotecii se află un număr de 10 medaliaone cu chipurile lui Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Miron Costin, Ion Creangă, Ion Neculce, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Titu Maiorescu, Petru Poni, A.D. Xenopol și Gh. Asachi. Alături este amplasată statuia lui Mihai Eminescu, operă a sculptorului Ioan Schmidt-Faur, din anul 1929.

*Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu” Iași
Statuia lui M. Eminescu. Sculptor Ioan Schmidt-Faur*

Bibliografie:

1. Gheorghe Ungureanu- *Eminescu în documente de familie*, Editura Minerva București, 1977
2. Augustin Z.N. Pop- *Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*, Editura Academiei R.S.R., București, 1969
3. Petru Vintilă- *Eminescu. Roman cronologic*, Editura Cartea Românească, București, 1974
4. *Dosarul 214/1874- Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza din Iași* (serie nouă, Secțiunea III,c), *Limbă și literatură*, tom XI (1965), fascicolul 1, pag.108.

Nicolae Iosub, august 2024, Botoșani

**„STAREA NAȚIEI”
OGLINDITĂ DE MIHAI EMINESCU
ÎN „ICOANE VECHI ȘI ICOANE NOUĂ”**

● Precum îndeobște se cunoaște, în a doua jumătate a lunii octombrie 1877, tânărul gazetar și poet Mihai Eminescu, redactor la „*Curierul de Iași*”, aflat într-o situație materială precară a fost invitat de către Titu Maiorescu, fondatorul Societății „*Junimea*”, să intre în redacția ziarului „*Timpul*” din București, organul oficial al conservatorilor, fondat în 15 martie 1876. Astfel, la insistențele lui Ioan Slavici, cu care se cunoștea din timpul studiilor universitare de la Viena, el a părăsit orașul Iași și a venit la București, unde s-a dedicat profund gazetăriei și poeziei, având printre colegii de breaslă pe Ion Luca Caragiale și Ioan Slavici.

El și-a început în forță activitatea de gazetar/ziarist la ziarul „*Timpul*”, într-un context marcat de războiul ruso-turc, la care participa și armata română, în scopul câștigării independenței de stat, precum și de „războiul intern” dintre conservatori și liberali pentru guvernarea țării și împărțirea resurselor existențiale.

● În ziarul „*Timpul*” din 11, 13, 14, 18, 21 și 23 decembrie 1877 el a publicat sub titlul „*Icoane vechi și icoane nouă*” tezele privind concepția lui despre viața social-politică din societatea românească, ajunsă la cheremul unor corupți, epigoni și netrebnici, care transformaseră clasa de jos a poporului într-o gloată bună doar să presteze servicii celor bogați și să plătească biruri.

În cele 6 articole scrise, intitulate *Actualitatea, Paralele economice, Bătrânii și tinerii, Ilustrații administrative, Din abecedarul economic, Frază și adevăr*, a fost reflectată **starea nației**¹, cu accent pe analiza bolilor social-politice ale neamului - „*relele la români*” - , născute din ignoranța și neputința guvernării liberale. În această sintagmă el a integrat: statul viciat, polarizarea socială, mizeria materială și morală a populației, destrăbălarea administrației publice, risipa banului public, corupția electorală, sărăcia, capitalul și mita, corupția generalizată, impostura și altele, pe care le-a abordat din triplă perspectivă: juridică, psihologică și sociologică.

Modul de abordare a ideilor cuprinse în aceste teze formulate de către tânărul gazetar care venise în capitala României de puțin timp, a fost apreciat de conservatori ca fiind un nou model de tratare a problemelor social-politice, cu un discurs critic și limbaj elevat, rar întâlnit în presa vremii, iar de către liberali, rivalii politici ai acestora, o înșurire de situații ce nu pot fi imputate liberalilor, care îi dădeau înainte cu lozincile: libertate, egalitate, fraternitate.

*

● **1.** Pentru tânărul gazetar Mihai Eminescu, aflat de puțin timp în București, capitala României, **ACTUALITATEA** oferea un tablou neclar definit și sumbru, care împărțea mecanic societatea românească în bogați și săraci, statul în asupritori și asupriți, iar spiritul public nu era copt decât pentru discuții asupra teoriilor constituționale.

Datorită acestei realități, el era ferm convins că „*Nimeni afară de potaia de gazetari ignoranți nu mai poate susține că libertatea votului, întrunirile și parlamentele sunt temelia unui stat*”.

Mihai Eminescu le-a reamintit frunțașilor liberali, aflați în confruntare de idei cu conservatorii, că la temelia liberalismului adevărat este o „*clasă de mijloc care produce ceva*”. Aceasta, „*puind mâna pe o bucată de piatră, îi dă o valoare înzecită și însutită de cum o avea, care face din marmură statuă, din in pânzătură fină, din fier mașine, din lână postavuri*”. A urmat o întrebare cu tâlc: „*Este clasa noastră de mijloc în aceste condiții? Poate ea vorbi de interesele ei?*”.

¹ Vezi, pe larg, Mihai Eminescu, **Icoane vechi și icoane nouă**, Editura „Eminescu”, București, 1974; Radu Mihai Crișan, **Testamentul politic al lui Mihai Eminescu**, Editura „Cartea Universitară”, 2005.

Intuind că răspunsul se va lăsa așteptat, el a oferit și răspunsul: „*Clasa noastră de mijloc consistă din dascăli și din ceva mai rău, din avocați*”.

Apoi, tânărul gazetar s-a referit la două categorii socio-profesionale, devenite foarte atractive și bănoase pentru liberali: **profesorii de universitate și avocații**. După o critică aspră la adresa profesorilor de universitate, unii cu mari lipsuri în pregătirea profesională și cu necunoașterea temeinică a limbii române, el s-a întrebat: „*Cine plătește oare pe acești domni din clasa de mijloc a căror mâni și inteligențe nu produc valori de un ban roșu măcar?*”. Răspunsul tânărului gazetar a fost aspru formulat: „*munca țaranului care, ca dorobanț moare pe câmpul de război, ca muncitor se spetește plătind dări, pentru a ținea pe umerii lui o clasă de trântori netrebnici*”.

Pe același răzor cu gropi și băltoace al actualității social-politice dâmbovițene se aflau „*Advocații, întorși din străinătate*”. Despre avocați, el spunea că în genere „*advocații sunt inteligențele cele mai stricate din lume*”, întrucât te întrebi: „*Ce credințe poate avea un om care azi susține, mâini combat unul și-același lucru, un om a cărui meserie este să dovedească că negru-i alb și albu-i negru?*”.

Avocații care au studiat la Paris n-au scăpat criticii sale aspre, întrucât nu și-au dat silința să nvețe legile și datinile pământului, să codifice obiceiurile nației românești. Mai mult, au introdus pur și simplu codicele pe care le învățaseră la Paris, „*ca și când poporul românesc a fost în trecut un popor de vite, fără legi, fără obiceiuri, fără nimic, și trebuia să i s-aducă toate celea de-a gata din cea mai renumită fabrică*”.

Pentru Mihai Eminescu, acestea erau „*elementele cărora legile noastre franțuzești le dau în stăpânire țara*”. El se întreba:

- „*Ce caută aceste elemente nesănătoase în viața publică a statului?*”

- *Ce caută acești oameni cari pe calea statului voiesc să câștige avere și onori, pe când statul nu este nicăieri altceva decât organizarea cea mai simplă posibilă a nevoilor omenești?*

- *Ce sunt aceste păpuși cari doresc a trăi fără muncă, fără știință, fără avere moștenită, cumulând câte trei, patru însărcinări publice dintre cari n-ar putea să împlinescă nici pe una în deplină conștiință?*”.

Tânărul condeier a oferit răspunsul adecvat, păstrat în lada de minte a gândirii sale: „*Legile noastre sunt străine. Ne fiind oameni vrednici, cari să constituie*

clasa de mijloc, le-au umplut caraghioșii și haimanalele, oamenii a căror muncă și inteligență nu plătește un ban roșu, stârpiturile, plebea intelectuală și morală. Arionii de tot soiul, oamenii cari riscă tot pentru că n-au ce pierde, tot ce-i mai de rând și mai înjosit în orașele poporului românesc.

Mihai Eminescu a combătut fără nici o teamă teoria potrivit căreia, „*Liberalii sunt smântâna și temeiul României*”, iar conservatorii sunt „*niște rămășițe din vechile populațiuni autohtone, cari nu merită să fie băgate în seamă*”. Constatarea lui se baza pe o temeinică cunoaștere a istoriei neamului românesc. Din nefericire, poporul român stătea pe muchia ce despărțea trei civilizații deosebite: cea slavă, cea occidentală și cea asiatică. Astfel, toate „*lepădăturile*” Orientului și Occidentului „*se grămădesc în orașele noastre, iar copiii acestor lepădături sunt liberalii noștri. Și, când lovești în ei, zic că lovești în tot ce-i românesc și că ești rău român*”.

Subtil, dar apăsător, el a făcut un apel la boierii Arionești și Cărădești, numindu-i „*milostivi stăpâni*”, cerându-le în glumă tristă „*iertare pentru că s-au supus stăpânilor, că și-au trimis copiii la junghiere pentru că d. Anghelescu să poată culege lauri pe pielea lor*”. În societatea românească a aceluiași moment, situația devenise de nesuportat, întrucât „*au ajuns ca până și ciorò-horò, rumânaș de laie, alb ca pana corbului, să scoată gazetă, în care să ne batjocorească în toate zilele*”.

Mihai Eminescu găsisese atributele și epitele armelor politice folosite de fruntașii liberali în luptă ideatică cu conservatorii. Drept fanion al acestei lupte erau „*fabrica de mofturi ale „Telegrafului” și ale „Românului” și „fabrica de palavre din Dealul Mitropoliei!*”.

După ce a prezentat aceste imagini ale actualității social-politice, el a exclamat: „*Ciudată țară într-adevăr!*, întrucât „*pe cei mai mulți din acei domni statul i-a crescut, adică i-a hrănit prin internate, pentru a-și câștiga apoi, printr-un meșteșug cinstit, pâinea de toate zilele*”.

Tânărul gazetar a dus ideile până la capăt, explicând și consecințele bântuirii societății românești de către indivizi care nu credeau decât în puterea banului, neavând nimic comun cu poporul de jos. Dar, s-a impus și aici o întrebare, pentru lămurirea celor nelămurii: „*Ce sunt aceștia: Țărani? Nu sunt. Proprietari nu, învățați nici cât negrul sub unghie, fabricanți - numai de palavre, meseriași nu, breslă cinstită n-au, ce sunt dar?*”. Mihai Eminescu a oferit

un răspuns în care a prezentat doar atributele care se potriveau atât corupților, cât și epigonilor și netrebnicilor: „*Uzurpatori, demagogi, capete deșerte, leneși cari trăiesc din sudoarea poporului fără a o compensa prin nimic, ciocoi boieroși și fiduli, mult mai înfumurați decât coborătorii din neamurile cele mai vechi ale țării*”.

La asemenea actualitate, creionată în mod magistral, soluția suna a poruncă venită din talpa țării, de la cei oropsiți, lipsiți de resurse existențiale: „*Alungați turma acestor netrebnici cari nu muncesc nimic și n-au nimic și vor să trăiască ca oamenii cei mai bogăți, nu știu nimic și vreau să vă învețe copiii, și n-au destulă minte pentru a se economisi pe sine și voiesc să vă iconomisească pe voi toți*”.

*

● **2. Mihai Eminescu** a considerat că pentru veridicitatea ideilor cuprinse în „*icoanele vechi și nouă*” era neapărată nevoie de abordarea și analiza cu rigoare a așa-numitelor „**PARALELE ECONOMICE**” între epoca în care trăia el și epoca în care s-a născut Regulamentul (Organic) și s-au ivit în societate cele dintâi idei liberale.

În acea vreme, „**relele**” erau atribuite, pe bună dreptate, de către clasa de mijloc, claselor stăpânitoare, fiind percepute astfel: „*Dacă mergea lumea rău, boierii erau de vină. Căci lipseau garanțiile, lipsea suveranitatea poporului, lipsea controlul, abuzurile erau la culme, toți furau și liberalii ziceau: Dați-ne nouă țara pe mână și veți vedea ce om face dintr-însa, cerul pe pământ, nu altceva! Aceștia ideile liberalilor, potrivit cărora: domneau, că dispuneau fără control de avuțiile țării, că jupuiau lumea și-și făceau de cap*”.

El a criticat ideile liberalilor, multe aduse din Apusul Europei, potrivit cărora: „*S-au dus privilegiile. Astăzi națiunea controlează tot ce se face. Nu mai există abuzuri, nici hoșii, suntem stăpâniți de legi absolut drepte, cari ne garantează toate libertățile ce sunt cu putință*”. Pentru o înțelegere corectă a acestui aspect al actualității, el a considerat că se impunea să facă „*izvodul averilor noastre*”, din care reieșea că:

- „*avem în avere: Camere, consilii comunale și județene, primari, notari, advocați, profesori de universitate, academii etc., toate plătite cu bani în numărătoare*”.

- „*avem la datorii: o jumătate de miliard de franci datorie publică, o scădere regulată atât a muncitorilor agricoli cât și a breslașilor, o despoiere*”.

mai neîndurată a țaranului, ba sărăcirea claselor de sus, produsă prin sărăcirea generală, iar negoț și meserii în mâni străine”.

Mihai Eminescu a explicat că „legiurile străine nu au fost admise pentru român”, cu trebuințele căruia nu se potriveau, ci pentru elemente economice cu care se potriveau și care știa a se folosi de dănsule. În acel moment istoric, fruntașii liberali fluturau peste tot locul și în orice împrejurare, lozinca potrivit căreia România avea cele mai înaintate instituții liberale cu funcții de control, de asigurare a suveranității poporului, precum și codice franțuzești, consilii județene și comunale. Mihai Eminescu i-a ascultat tăcut și le-a făcut următorul reproș: „Dar stăm de zece ori mai rău”.

El le-a reamintit fruntașilor liberali că „Suntem țărani, curată socoteală, și țărănește ar fi trebuit să gospodărim”. Dar, era ferm convins că vitalitatea nației românești era dependentă, în primul rând, de calitatea muncii industriale. Deci, „nu trebuie să rămânem popor agricol, ci trebuie să devenim și noi nație industrială, măcar pentru trebuințele noastre”.

Întrucât cultura se judeca după scriitori, el a constatat, cu părere de rău, că:

„- Eliad și Asachi știau de zece ori mai multă carte decât d-nii C.A. Rosetti, Costinescu, Carada și Fundescu;

- Anton Pann era un scriitor cu mai mult talent și mai de spirit decât o sută dintre ofticoșii cari fac astăzi „esprit” prin gazete;

- singura comedie „Buna educație” a lui C. Bălăcescu, e mai originală decât toate scrierile d-lui V. A. Ureche la un loc;

- de generația aceea a urgisiților boieri se ține pleiada scriitorilor noștri celor mai buni: Alexandri, C. Negruzzi, Bolintineanu, Donici, Bălcescu ș. a.;

- oamenii știau o limbă frumoasă, vrednică și înțeleasă de opincă ca și de Vodă”.

El și-a terminat analiza, afirmând fără teamă că „Statul e azi mașina prin mijlocul căreia cei lași se răzbună asupra protivnicilor lor politici”. De aceea, suveranitatea poporului, libertatea, egalitatea și fraternitatea erau lozinci frumoase, dar care „Nu se potrivesc”.

*

● **3. Mihai Eminescu** și-a continuat analiza de stare a națiunii printr-o aducere aminte că „nu este în lumea

aceasta nici o stare de lucruri și nici un adevăr social vecinic”. În acest articol a analizat modul în care **BĂTRÂNII ȘI TINERII** își apărau sănătatea trupească în fața celor care ziceau că au descoperit o singură doftorie pentru toate boalele din lume, adică un leac fără greș. Acest leac, „de ești nebun, te face cu minte, de-ai asurzit, te face s-auzi, în sfârșit, orice-ai avea - pecingine, chelie, ciupituri de vărsat, degerătură, perde la ochi, durere de măsele -, tot c-o alifie te unge și tot c-un praf te îndoapă”. Pe un asemenea doftor el l-a numit **șarlatan**, iar doftoriile oferite le-a numit „prafuri și alifii ale liberalilor”.

El a devenit sarcastic, prezentând riguros, fără menajamente și retușuri ingineresti gândirea de sorginte liberală, potrivit căreia:

- „Da'-i șoseaua rea, încât ți se frânge caru-n drum - Libertate, egalitate și fraternitate și toate vor merge bine;

- Dar se îmulțesc datoriile publice? Libertate, egalitate și fraternitate dă oamenilor, și s-or plăti.

- Da'-i școala rea, da'nu știu profesorii carte, da' țaranul sărăcește, dar breslele dau înapoi, dar nu se face grâu, da'-i boală de vite ? ... Libertate, egalitate și fraternitate, și toate or merge bine ca prin minune.

Mihai Eminescu s-a întrebat: „Oare ce făcuseră moșnegii ca să merite urgia liberalilor?”. Tot el a oferit urgent un răspuns adecvat, plin de amănunte și semnificații politice: „Ce să facă?:

- „Biserici/mănăstiri, școli, spitale, fântâni, poduri, să li se pomenească și lor numele când va crește iarba de-asupra lor.

- Mulți din ei au scos punga din buzunar și au trimis pe băieții ce li s-au părut mai isteți „înăuntru”, ca să-nvețe carte, să se procopsească spre fericire neamului.

- Și-au crescut șerpi în sân cu alte cuvinte”.

Acest tineret, creat de clasele avute, pentru a-și păstra averile, s-a dus într-o țară bolnavă în privirea vieții sociale. Dar, în loc să-nvețe lucruri folositoare, adică „cum se ară și se samănă mai cu spor, cum faci pe copii să priceapă mai bine cartea, cum se lecuiește o durere de stomah, cum se țese pânza și se toarce inul, cum se fac talpe trainice la cisme și alte lucruri folositoare de acest soi, s-au pus aproape toți pe politică, să afle adică și să descopere cum se fericesc neamurile și cum se pun la cale țările.”

Această tinerime „veselă și ușoară” trăia în România, o țară săracă, dar se trezise în Franța, unde a deprins

obiceiurile bogatei clase de mijloc, având trebuințe de milionar și bani mai puțini decât cinstita breaslă a ciobotarilor din acele țări. Aceasta se caracteriza printr-o rară lipsă de pietate față cu neștrămutata vrednicie a lucrurilor strămoșești, vorbind o „păsărească coruptă în locul frumoasei limbi a strămoșilor”.

Cei mai mulți dintre acești „lăudași tineri” erau feciori de greci și bulgari așezați în țară, care au urmat întru romanizarea lor următorul recept: „*Ia un băiat de bulgar, trimite-l la Paris și rezultatul chimic e un june „român”*”.

Mihai Eminescu a ținut nepărat să adauge analizei sale o problemă ce ținea de identitatea nației românești, întrucât era greu de arătat ce le lipsește acelor indivizi pentru a-i numi români. „*Le lipsește simțul „istoric” - a intervenit gazetarul cu condeiul său ascuțit - , ei se țin de nația românească prin împrejurarea că s-au născut pe cutare bucată de pământ, nu prin limbă, obiceiuri sau manieră de a vedea*”. Astfel, vin în țara noastră „*pătură după pătură*” cu ideile cele mai ciudate, pe care încearcă, prin toate mijloacele să le impună. Când au sosit la graniță, bătrânii i-au așteptat cu masa-ntinsă și cu lumânări aprinse, dar „*habar n-aveau de ce-i așteaptă și de ce belea și-au adus pe cap*”, căci aceștia, în loc să le sărute mâinile și să le mulțumească, „*se fac de către pădure și încep cu libertatea, egalitate, fraternitatea și suveranitatea, încât bătrânii-și pierd cu totul călindarul*”. Nu peste mult timp, aceștia s-au pus pe iscodit porecle bătrânilor, punându-le porecle, precum **strigoi**, **baccele**, **ciocoi**, **retrograzi** și altele, până ce au ajuns să le zică că nu sunt nici români, că numai ei, care știu pe Saint-Simon pe de rost, sunt români, iar „*bătrânii sunt altă mâncare*”.

Mihai Eminescu a constatat că peste bătrânii boieri care aveau „*gură de lup și inimă de miel*”, au venit liberalii cu gura de miel, plină de cuvinte amăgitoare, dar cu inima de lup. Aceștia au incitat opinia publică, îndeosebi pe cei din clasa de mijloc, fără multă carte, împotriva boierilor. Dar, n-au înțeles că „*temeiul unui stat e munca, și nu legile*” și că „*bogăția unui popor stă, nici în bani, ci iarăși în muncă*”.

El i-a criticat din nou pe fruntașii liberali, cu multe ifose și cu pretenții pecuniare cât mai mari, pentru că în țară săracă, precum era România acelor vremuri, au voit să introducă de-a gata toate formele civilizației apusene. În loc de-a înființa școli, ca rezultat al dezvoltării societății prin muncă, liberalii au luat „*calea contrară*”. Astfel, pe vechii profesori de liceu

i-au prefăcut în profesori de universitate, deși nu se potriveau de loc, apoi au făcut o mulțime de școli secundare, pe care le-au umplut cu care cum le-au ieșit înainte, apoi mii de școli primare, „*la numirea personalului cărora chiar de cap ne-am făcut*”, punând banul deasupra meritului și corupția deasupra afacerilor licite.

În acest punct al analizei sale, i-a întrebat pe fruntașii liberali, care se făleau cu modelul de administrație publică, adus de ei din Occident și introdus în structura statului român, dacă știau ce înseamnă a administra. El le-a reamintit că „*administratorul pretutindenea e un adevărat părinte al populației rurale*”, excepție făcând țara noastră, aflată sub ideile liberalismului de import, manevrat de indivizi care se autointitulau **români**. Prin acești „reformatori” ai statului se propovăduia atât libertatea, egalitatea și fraternitatea, cât și minciuna potrivit căreia românii nu erau buni administratori, fiind nevoie de angajarea pe bani buni a unor inteligențe din Occident.

Într-adevăr - a consemnat tânărul gazetar -, „*Neam de neamul lor au trăit în țară, nepricepând altă limbă decât cea românească, închinându-se în această limbă, vorbind cum se vorbește cu temei și sănătos, ei auzind-țiunile și- ționile, imperatoarele, redaptorele, admisibilele și propriamentele*”. Ei socoteau că, dacă știi ceaslovul și psaltirea, cum se ară gospodărește un ogor, cum se cresc vite și cum se strâng banii, „*apoi știi multe*”. Însă, netrebnicii, care erau în tot locul, inclusiv în administrația centrală a statului, îi huleau și îi porecleau în fel și chip, fără frică, afirmând că nu știu „*nici măcar românește*”. Dar, „*în loc să ia biciul din cui și să le arate care li-i popa lor*”, au zis: „*N-om fi știind nici românește... Dar de acuma mult au fost, puțin au rămas, și în locul nostru voi veți stăpâni lumea și veți orându-i-o cum vă va plăcea vouă*”.

Odată cu venirea în gloată și în val după val a străinilor și așezarea acestora în locurile cele mai favorabile unei vieți fără muncă, țara se înștrăina pe zi ce merge în gândire și-n avutul ei, întrucât toți se făleau „*de a fi români fără a mai fi*”. Astfel, bătrânii boieri s-au stins încet, lăsând țara pe mâinile unor corupți, epigoni și netrebnici. Urmările bunei lor credințe a bătrânilor boieri au fost cumplite

Mihai Eminescu și-a încheiat astfel pledoaria făcută pentru a ridica neamul românesc din țărână, astfel: „*Bătrânii aveau gură de lup și inimă de miel; au venit liberalii cu gura de miel, plină de cuvinte amăgitoare, dar cu inima de lup*”. Aceștia au creat, în fapt două

Românii: țara legală (a celor bogați) și țara reală (a celor săraci).

Ce-au făcut, s-a văzut nu peste mult timp...

*

● **4. Mihai Eminescu** a continuat analiza societății românești, folosind așa-numitele „**ILUSTRĂȚII ADMINISTRATIVE**”, gustate cu sfială sau cu violență de opinia publică și folosite, după interes, pentru a impune ideea potrivit căreia bogăția unui popor stă în bani și nu în muncă. El a încercat să-i convingă pe fruntașii liberali că „*bogăția nu este în aer sau în pământ, ci în brațe și că, unde lipsesc brațele sau calitatea producției e proastă, nu poate fi nici vorbă măcar de țară bogată*”.

În tânărul stat român era nevoie de școli, care se puteau înființa prin muncă. Școlile, puține câte erau, trebuiau să se ridice la cel mai înalt grad de dezvoltare cu putință, să aibă ca obiectiv dezvoltarea prin muncă. Dar s-a ales calea contrară, care n-a dus la împlinirea menirii școlii.

El a întărit ideea potrivit căreia tânărul stat român, fondat de oameni cu dragoste de țară, a avut nevoie de o administrație mai bună, căci boierii își procopseau vechilii de moșie făcându-i zapcii. Dar, „*liberalii au numit pe orișicine, numai să fi știut a înnodea două slove, adică tot pe acei vechili, numai că le dădură dreptul de a juca pe autoritatea statului față cu foștii lor stăpâni*”.

Cu oarecare doză de umor, el a dorit să afle dacă vreunul dintre geniile universale ale liberalismului s-a întrebat „*ce va să zică a administra ?*”.

Fără să aștepte vreun răspuns sau vreo reacție de la ziarele liberale, potrivitnice, el le-a explicat școlărește că pretutindeni, unde există administrator bun, acesta este „*adevăratul părinte al populației rurale*”, care are să judece cu folos:

- „*când scade populația, de ce scade;*
- *când dă îndărăt producția, de ce dă;*
- *când e un drum de făcut, pe unde să-l facă;*
- *când e o școală de înființat, unde s-o așeze mai cu folos*”.

Mihai Eminescu scrie că administratorul reprezintă, în orice comunitate, „*autoritatea care cu vorbă bună poate convinge pe țăran că trebuie să aleagă de primar în sat pe cel mai harnic, mai de treabă și mai cuminte român, iar nu pe cel mai hărățagos, mai bun de gură și mai rău de treabă. Acesta vede dacă*

notariul și învățătorul știu carte și dacă popa își vede de biserică ș.a.m.d. Dar fiindcă la aproape toate posturile din țară poate aspira oricare cenușer, de aceea fiecare care a-nvățat două buchii lasă plugul, cotul și calupul în știrea lui Dumnezeu și râvnește a se face roată la carul statului”.

Mihai Eminescu a explicat că liberalii au interes să vie la guvernul central, „*pentru c-atunci se mătură țara de ce de la un capăt până la altul, atunci e vremea ca un avocat fără pricini să se facă director de școală secundară, un altul primar de oraș, un al treilea revizor de școale, un al patrulea prefect. Dar, odată intrați în pâne, ei au interes să fie mult guvernul liberal și, fiindcă acesta atârnă de Camere, deci de alegeri, ei se fac luntre și punte ca să-și scoată prietenii deputați. Dar, băcanul, negustorul și preotul, care nu știu istoriile astea, își dau votul, înțelegând că „libertatea“ e în primejdie și mai ales pentru că „liberalii promit totdeauna că nu se va mai plăti nici o dare*”.

Și mai vehement s-a manifestat la adresa modului în care se stabileau vinovățiile pentru fapte politice care ieșeau din ordinea impusă de guvern. El a constatat că „*Acum adunătura de gheșeftari din Dealul Mitropoliei se pune să judece lumea. Mai întâi toți din guvernul trecut, fie miniștri, fie funcționari, au fost cel puțin hoși, stabilesc d-nia lor. De aceea, proces tuturora, iar funcționarilor - destituire.*

Dacă unuia nu-i găsești nici măcar cusurul pe care-l are soarele și dacă are mai multă știință decum s-ar cere pentru serviciul lui, îi desființezi deocamdată postul pentru că trebuie făcute economii, apoi îl reînființezi când țara e iar bogată și-ți pui ciracul în locul găsit vacant, ca din întâmplare”.

Și mai gravă acuzare a adus familiilor ultraliberale care „*au tras la sorți să vadă, care dintre ei să fie „conservator“, și apoi acela face treaba celorlalți când sunt conservatori la putere, iar restul roșu face trebile celui unul, când sunt liberalii la putere.*

În România, fruntașii liberali au ajuns la ideea pozitivă potrivit căreia „*libertatea trebuie să le dea și de mâncare și încălțăminte și lux și tot ce le poștește inima, iar clasele muncitoare? ... Pe apa Sâmbetei meargă ! Apres nous le déluge. Cât lumea n-avem să trăim, nu-i așa ? Cât vom trăi, să ne curgă laptele-n păsat ... După aceea, bun e Dumnezeu și va avea grijă de clasele pe care le sărăcim și le stoarcem*”.

Potrivit științei sale, acesta era liberalismul în România în anul în care s-a obținut independența de

stat față de Imperiul Otoman. Dar, a ieșit la iveală dușmanul intern, corupția, astfel că „*De la un capăt al țării până la altul se corupe orice simțire curată, orice om onest*”. Mihai Eminescu a luat apărarea conservatorilor, care au încercat ani îndelungați de a cârpi o clădire a cărei temelie chiar era o mare greșală. Însăpăimântați de delapidările de bani publici, de plastografiile liberale etc., liberalii:

- au botezat crimele delictive, ca să vie înaintea tribunalelor, adică înaintea unor oameni cari aveau conștiința greutății crimelor;
- au voit să reducă prefecturile;
- au redus primăriile la sate, pentru a putea controla mai de aproape pe primari, notari și perceptori;
- erau pe calea de-a înființa școli reale și de meserii, în care să intre progenitura acestei generații corupte și să-nvețe ceva cu care să se poată hrăni.

Analiza efecuată de tânărul gazetar a scos la iveală, „*relele la români*”, dintre care corupția se bălăcea în voie, în toate domeniile vieții social-politice. „*De la un capăt al țării până la altul se corupe orice simțire curată, orice om onest. Ici unul e aruncat pe uliți cu o familie grea, pe care o ținea de pe o zi pe alta cu leafa lui, pentru ca să vadă pus în locu-i pe un om care știe tot atâta sau și mai puțin decât dânsul; dincolo un arendaș e dat afară de pe moșia statului, pentru că, deși are o avere întreagă băgată în semănături, n-a plătit la termen și un deputat vrea să ia moșia cu prețul jumătate și să se folosească* Mihai Eminescu a și de semănăturile omului ... și tot așa în infinitum”.

El a încheiat periplul jurnalistic că următoarea remarcă: De câte ori le arăți toate isprăvile, liberalii zic: „*Apoi noi n-am fost decât foarte puțin la guvern*”. El i-a avertizat pe fruntașii liberali, spunându-le că „*un palat zidit în zece ani se strică în două zile*”.

*

● **5. Mihai Eminescu** a observat cu atenție mărită că „*de câte ori un creștin s-apucă la noi să scrie un rând ca să lumineze nepalat zidit amul, de atâtea ori pune mâna-n raft și scoate la iveală o carte nemțească sau una franțuzească și răsfoiește până ce găsește ce-i trebuie*”. Cu umoru-i caracteristic, pe care-l folosea în chip măiestrit, doar acolo unde se impunea, producând efectele scontate, a criticat faptul că la fel făceau românii și cu cunoștințele necesare pentru a gândi și construi un stat modern și o societate în care toți românii să o ducă bine: „*Le luăm frumos din cărți străine, le așternem pe hârtie în limbă păsărească și facem ca negustorul care nu-și dă nici el seama de*

unde-i vine marfa, numai să se treacă. Chiar învățații noștri, când vor să polemizeze, polemizează cu citate”.

Analizei sale critice n-au scăpat nici gazetarii momentului, mai ales gazetarii liberali, care roiau ca muștele în jurul ziarului „Românul” și își scoteau ideile **DIN ABECEDARUL ECONOMIC**, după ce puneau mai întâi degetul în gură și vedeau câte „cuvinte” le veneau în minte. „*La chemarea aceasta se deschide dicționarul nepaginat al capului, compus din prea puține file, pe care stau scrise libertate, egalitate, fraternitate, legalitate, suveranitate și alte cuvinte tot cu atâta cuprins material și după aceea le-nșiră, mai puind pe la soroace și câte un Ștefan sau Mihai Viteazul, din buzunările cărora scoteam ce ne poștește inima*”.

Mihai Eminescu a readus în dezbaterea publică problema legiurii la nivel statal, și mai ales la nivel social, explicând că:

- „*până la fanarioți n-am avut cod, un semn că nici trebuia*”, căci „*știa fiecare din obiceiul pământului și judecată multă nu se-ncăpea*”.

- voievodului românesc și moldovenilor le merse vestea că sunt totdeauna gata de război, „*oameni vârtoși, cari nu știa multă carte dar au multă minte sănătoasă; averi mari iar n-au, dar nici săraci nu sunt*”.

Astfel au fost legiurile la români, „*popor de ciobani*” până la Regulamentul Organic pe care Mihai Eminescu l-a numit „*cea dântăi legiuire importantă și plăsmuită*”.

Apoi au venit grecii, cu gânduri ascunse, de a se îmbogăți repede, prin corupție, hoție și mită. Aceștia „*au domnit o sută de ani, iar când au ieșit din țară, nici urmă n-a mai rămas prin sate. Poporul nostru a rămas nepăsător la reformele grecești, rusești, franțuzești, și nu-și dă nici azi bucurosi copiii la școală, pentru că simte ce soi de școli avem*”. El s-a întrebat: „*Cui i-au putut veni în minte de a introduce toate formele costisitoare de cultură ale apusului într-o țară agricolizată, abia pe la anul 1830?*”. Răspunsul, cunoscut de tânărul gazetar suna astfel: „*Sigur că numai oameni cari nu-și cunoșteau țara deloc*”.

De critica lui cea aspră n-a scăpat C.A. Rosetti, fruntașul liberal, care contribuise din plin și într-un mod mârșav și ticălos la detronarea lui Cuza Vodă. Acesta rostise un discurs, vorbind cu dispreț despre calitatea cea mai bună pe care o aveau boierii, iar țara

(pe când era el tânăr!) o formau „40 de boieri mari, 40 de boieri mici”.

Mihai Eminescu a continuat critica, scriind că: „Astăzi avem zeci de mii de liberali cari nici împlă cu zilele-n palmă, pentru că nici turc, nici leah, nici ungur nu caută să-i taie, nici de vrun duh așa de subțire nu se bucură, nici compensează prin ceva muncă socială, pe care o istovesc din rădăcini, mâncând chiar condițiile de existență a claselor producătoare, nu prisosul lor”.

Un cuvânt de mare cinste și respect au avut din partea tânărului gazetar **moșii din Ardeal**, moșul fiind „un negustor foarte cuminte, lui nu-i trebuie la negoț nici un fel de samsar, nici chiar banul. El face ciubere și donițe, trece în Țara ungurescă și nu se mai încurcă, ci le schimbă de-a dreptul pe ... grâu. Atâtea donițe de grâu pe o doniță de lemn, atâtea ciubere de grâu pe un ciubăr de lemn”.

Mihai Eminescu știa că prisosasele economiilor individuale constituie o sumă certă, care trebuia să fie folosită și pentru întreținerea și dezvoltarea culturii. Dar, „Dacă vei hrăni cu ele câteva mii de stărpituri liberale, de unde îți mai rămân condițiile pentru întreținerea unei culturi sănătoase și temeinice? Două sute de nebuni mănâncă desigur mai mult decât un singur înțelept”.

Abecedarul său economic consemna că natura i-a dat omului putere mărginită, socotită numai pentru a se ținea pe sine și familia, dar omul produce ceva mai mult decât consumă. „În acest prisos sunt cuprinse: întâi ceea ce-i trebuie pentru a reproduce, va să zică condițiile muncii de mâni, și încolo un prea mic prisos, care-l poate pune la dispoziția societății sub formă de dare. Din acest prea mic prisos al gospodăriei producătorului trăiește toată civilizația națională”.

Concluzia a fost astfel formulată: „Dacă hrănim cu acest prisos străinătatea de idei, de instituții și de forme lipsite de cuprins al căror complex liberalii au apucat a-l numi „tot ce este românesc“, atunci nu ne mai rămâne nimic pentru ceea ce este într-adevăr românesc, pentru cultura națională în adevăratul înțeles al cuvântului”.

*

● **6. Mihai Eminescu** a încheiat analiza critică a stării nației cu o constatare și un îndemn la respectarea adevărului în frazele pe care gazetarii le încrustează pe răbojul presei. El era convins că nimic n-ar părea mai natural decât ca oamenii să ia lucrurile așa cum sunt și să nu caute în nouri ceea ce-i dinaintea nasului lor. Cu

toate acestea, el a constatat că fruntașii liberali urmau tocmai calea contrară. Dar, a crezut el, „cu vorbe nu-l încălzești pe nimenea și vorbe rămân toate abstracțiunile și, cu cât mai abstracte sunt, cu atât sunt curată vorbă de clacă”. De aceea, relația „**FRAZĂ ȘI ADEVĂR**” trebuie să însoțească gândirea fiecărui gazetar, chiar dacă politicienii care-i stau în spate îl îndeamnă să laude pe unii și să ponegrească pe alții.

El a scris că „reformatorii noștri” au început cu asemenea cultură din gazete, întrucât „n-au învățat mai nimic de la străini decât să vorbească subțire, să se îmbrace subțire și să puie lumea la cale cu fraze. Cultura frazelor o puteau învăța bine din gazetele străine. Oamenii scot acolo gazete în toate zilele și neavând ce spune, abstracțiunile le vin foarte bine la-ndemână, căci prin mijlocul lor poți scrie coale întregi fără să spui nimic”.

O problemă adusă în dezbatere a fost „beția de cuvinte din gazetele românești”, care era numai întrecerea beției de cuvinte din cele străine. „Gazetarii noștri” - mai puțin culți, deci având mai puține de împărtășit decât străinii, „au și mai multă nevoie de gură decât de cap, dar și în străinătate lucrează în mare parte gura, fără ca crierii să știe mult despre aceasta. Ci în străinătate în genere nu prea iau oamenii gazetele în serios întrucât s-atinge de partea lor intențională”.

Cu mare deschidere spre aflarea adevărului despre starea nației, zugrăvită prin pana fiecărui gazetar, el a afirmat, pe bună dreptate, că gazetele „sunt făcute pentru a trezi patimele societății și a crea în public atmosfera ce-i trebuiește guvernului sau adversarilor săi spre a inaugura suirea unora și coborârea altora; în sfârșit presa nu-i cu mult mai mult decât o fabrică de fraze cu care fățarnicia omenească îmbracă interese străine de interesul adevărat al poporului”.

Mihai Eminescu le-a reamintit fruntașilor liberali că „Materia vieții de stat e munca, scopul muncii bunul trai, averea, iar răul cel mai mare: sărăcia”.

Potrivit concepției lui de sociolog, sărăcia trebuia luată în înțelesul ei adevărat, întrucât „e izvorul a aproape tuturor relelor din lume; boala, darul beției, furțișagul, zavistuirea bunurilor altuia, traiul rău în familie, lipsa de credință, răutatea, aproape toate sunt câștigate sau prin sărăcie proprie sau, atavistic, prin sărăcia strămoșilor”.

Pentru a fi înțeles, el a adus ca dovadă suma de cuvinte care înseamnă relele morale prin cuvinte

împrumutate sărăciei și boalei. În fața avalanșei de cuvine se regăsea cuvântul *mișel*, care altă dată însemna *sărac*, iar în vremea lui însemna „lipsă de calitate morale”. Tânărul gazetar scria că în vremurile de altădată voievozii românești dăruiau prin hrisoave pe „mișei” în înțelesul lor, iar „astăzi mișei în înțelesul nostru stăpânesc toată țara de la un capăt la altul”. El a conștientizat că, la toate popoarele, calitățile morale atârna - abstrăgând de climă și de rasă - de la starea sa economică. Blandețea caracteristică a poporului românesc dovedea că „în trecut el a trăit economicește mulțămîit, c-au avut ce-i trebuia”.

Deci, concluzia a fost astfel formulată: „Condiția civilizației statului este civilizația economică”, iar a introduce formele unei civilizații străine fără ca să existe corelativul ei economic „e curat muncă zădarnică”.

Dar, „liberalii noștri”, „în loc de a-și arunca privirile la răul esențial al societății s-au ținut de relele accidentale și fără însemnătate”.

Tabloul pe care l-a oferit este jalnic;

- „numărul producătorilor, cari în țara noastră sunt absolut numai țărani, dă îndărăt, deci e supus la o trudă mult mai mare decât poate purta”;

- „se înmulțesc cei cari precupețesc munca lor în țară și în afară, precum și clasele parazite”;

- la țară putrezesc grânele omului nevândute, în oraș plătești pâinea cu prețul cu care se vinde la Viena sau la Paris.

El le-a spus frunțașilor liberali că „îmulțindu-se trebuințele, trebuiau înmulțite izvoarele producției și nu samsarlâcul, căci la urma urmelor „tot negoțul nu e decât un soi de samsarlâc între consumator și producător, un fel de manipulare care scumpește articolele”. Tânărul gazetar era convins că în această manipulare nația română, „nație agricolă”, totdeauna pierde. „Samsarlâcul” care mijlocea schimbul între produsele românești și cele străine încăpea pe zi ce merge în mâinile străinătății. „Oameni bătrâni n-ar avea decât să asemăneze fizionomia de azi a Bucureștilor cu aceea pe care o avea înainte de cincizeci de ani. Nu-i vorbă, nu erau așa de străluciți Bucureștii pe atunci, dar erau românești; azi ...? Ce să mai zicem de Iași și, în genere, de orașele Moldovei?”.

Mihai Eminescu era convins că statul român avea nevoie de clase sociale puternice, dar liberalismul le-au adus la sapă de lemn. El a reamintit că înainte cu 30 - 40 de ani românii aveau o clasă puternică de țărani,

nu bogată, dar cuprinsă, și începuturile unei clase de mijloc. „Azi țaranul scade pe zi ce merge, proprietarul, ale cărui interese sunt identice cu ale țaranului, asemenea, bresle nu mai avem, negoțul încape pe mâini străine încât, mâine să vrem să vindem ce avem, găsim cumpărători străini chiar în țară și am putea să ne luăm lucrurile în spinare și să emigrăm la America”. „Chiar ar fi bine - a scris tânărul gazetar - să ne luăm de pe acuma o bucată de loc în Mexico, în care să pornim cu toate ale noastre, când nu vom mai avea nimic în România”.

El a tras concluzia potrivit căreia, prin atârnarea economică în România s-a ajuns ca toate guvernele, să atârne mai mult ori mai puțin de înrâuriri străine. Consecințele erau previzibile: „Ne înnegrim unii pe alții - vorbesc de naturile mai nobile, fie ele în orice parte, nu de stârpituri - ne înnegrim, zic, unii pe alții, pentru că simțim că starea poporului românesc e nesuferită și că ne-am încurcat rău”.

Pentru Mihai Eminescu vinovăția privind aducerea României în stare aproape de anarhie o purtau partidele politice și politicienii, care au împins țara într-o încurcătură.

În loc de concluzia finală, el a invocat, ca român și bun creștin, pedeapsa divină pentru cei care au făcut rău României, scriind cu tristețe-n suflet că „vina istorică și blestemul urmașilor să cază asupra celor ce-au făcut tot răul, asupra liberalilor de orice nuanță, care au format cadre goale, în care au intrat tot gunoiul societății, au creat guvern reprezentativ pentru ca să-l împle oameni ce abia știu a îndruga două cuvinte, au făcut ca clasa de mijloc, în loc de a căuta să muncească și să înflorească, să se azvârle toată asupra puterii statului, ca să domnească”.

**Conf.univ. dr. Aurel V. David,
București, 13 noiembrie, 2024**